

СТАНОВИЩЕ

от проф. дфн Живка Стефанова Колева-Златева – катедра „Обща лингвистика и старобългаристика“, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология,
научна специалност „Български език – Приложна лингвистика“

Автор: Елена Николова Руневска

Тема: Аспекти на преподаването на български език на бесарабски българи от територията на днешна Украйна

Член съм на научното жури за защита на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Елена Николова Руневска, докторантка в свободна форма на подготовка по научна специалност „Български език – Приложна лингвистика“), професионално направление 2.1 Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки към катедра „Български език като чужд“ във Факултета по славянски филологии в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, въз основа на Заповед № РД-38-373/09.07.20204 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Общо описание на представените материали и съответствие на минималните национални изисквания

Представеният от Елена Николова Руневска комплект материали включва дисертационен труд, автобиография, автореферат, списък и копия на отпечатани научни трудове, както и линкове към материали, публикувани онлайн или качени в интернет пространството.

По темата на дисертацията докторантката е публикувала 7 самостоятелни статии в научни списания и сборници и 5 статии в съавторство (3 с още един автор и 2 с още двама автори). С тези публикации заедно с представения дисертационен труд докторантката покрива изискването за необходимите 80 точки, отговаряйки на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

2. Кратки биографични данни за докторантката

Елена Николова Руневска придобива ОКС „магистър“ по българска филология от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2000 г. Започва академичната си кариера в същия университет през 2008 г. в катедра „Български език като чужд“, където работи до настоящия момент като асистент и преподава български език на чуждестранни студенти, в това число и на бесарабски българи, на езиковото развитие на които в социолингвистичен и психолингвистичен аспект е посветен защитаваният дисертационен труд на докторантката.

3. Актуалност на темата на дисертацията

Дисертацията е посветена на актуален въпрос – усвояването на български език като втори от бесарабски българи, които представляват многобройна група сред чуждестранните студенти в България, и много от тях професионално се свързват със страната в бъдеще, където остава да живеят. Затова за тях постигането на високо ниво на владение на езика е от изключителна важност. Приноси ще са изводите за взаимодействието между близкородствени езици, направени въз основа на наблюденията върху езиковото развитие на студентите в усвоявания в българска езикова среда книжовен български език, което изпитва интерферентно въздействие от страна на близкородствените езици руски и украински и българския диалект, говорен в семейна среда, произлизащ от някогашни източни български говори, силно повлиян от страна на руски и украински говори. Актуални са и изводите с практическа насоченост относно ефективността на обучението на бесарабски българи по български като втори език в българскоезична среда, които ще намерят приложение в обучението на следващи поколения бесарабски българи.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията съдържа уводна част, три глави, заключение, библиография и приложения, представящи писмени работи на студенти и учебни програми по български език за различни курсове.

В увода, както е необходимо, е обоснована актуалността на темата, поставени са целите и задачите на изследването. Отбелязано е, че във фокуса на вниманието е преподаването на книжовния български език като втори на бесарабски българи студенти, за които е важно постигането на висока степен на владение на езика поради използването му в бъдеща професия. Цел на изследването е изготвянето на стратегии за успешно преподаване на езика въз основа на анализа на трудностите, които изпитват студентите в своето обучение, съобразяване на тези трудности със спецификата на езиковата ситуация, в която е формирана

тяхната лингвистична компетентност в Украйна. Взема се предвид фактът, че повечето от тях в семейна среда усвояват български диалект, наследник на някогашни източни български говори, но в по-висока степен владеят руски и украински. Логично от поставената цел произтичат конкретните задачи на изследването: анализ на грешките в усвоявания БЕ, обясняването им въз основа на контрастивен езиков анализ, избор на стратегии за преодоляване на трудностите, разработване на дизайн на уроци по БЕ, както и на типови задачи с граматическа, лексикална, стилистична насоченост, провеждане на анкетно проучване с цел изясняване на езиковата ситуация на формирането на тяхната лингвистична компетентност в Украйна.

Първа глава е с теоретична насоченост. В нея е представен използваният изследователски апарат. Специално внимание е отделено на такива актуални за целите на изследването явления, като билингвизмът и неговите разновидности, наследственият език, многоезичието. Проследена е също така историята на формиране на диаспората на бесарабските българи, която е важна за разбиране на езиковата ситуация в тяхното ежедневие. Във връзка с използваната терминология бих препоръчала на докторантката, след като употребява термина „втори език“ като наименование на език усвояван след вече усвоен език, т. е. вместо термина „чужд език“, да употребява и термина „първи език“ вместо емоционално натоварените термини „майчен“ и „роден“ език. По този начин се постига последователност в използвания терминологичен апарат.

Във втора глава е представен анализ на трудностите, които изпитват бесарабските студенти в усвоявания като втори български книжовен език. Той е съпроводен с контрастивен анализ на езикови факти в български, руски и украински. Този контрастивен анализ всъщност обяснява причините за грешките от страна на студентите. Така се правят изводи за стъпките, които могат да доведат до преодоляване на регистрираните трудности в бъдеще.

В съответствие с поставената цел пред дисертационния труд и неговата практическа насоченост трета глава предлага дизайн на уроци по БЕ като втори и конкретни задачи за преодоляване на регистрираните трудности на различни езикови равнища.

Направените изводи в обобщението съответстват на практико-приложния характер на дисертационния труд. Отбелязано е изготвянето на уроци, базирани на анализ на грешките на студентите бесарабски българи, които ще осигурят по-висока ефективност на тяхното обучение по български като втори език в бъдеще.

5. Автореферат

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Елена Николова Руневска съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в езиковедската наука и показват, че докторантката притежава необходимите знания и професионални умения по научна специалност „Български език – Приложна лингвистика“ за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Важно е да се отбележи и това, че дисертационното изследване е в тясна връзка с осъществяваната преподавателска работа на докторантката и несъмнено допринася за нейното усъвършенстване. Затова давам своята положителна оценка на представения дисертационен труд и ще гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Елена Николова Руневска в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Български език – Приложна лингвистика“.

14.09.2024 г.

Член на научното жури:

(проф. дфн Живка Колева-Златева)

